

Otázka: Cibulová zelenina

Předmět: Zelinářství

Přidal(a): patin99<>seznam.cz

Charakteristika:

- nejpěstovanější zelenina u nás, dobrá skladovatelnost, vysoká hodnota fytoncidů -> antibakteriální účinky, podporuje trávení, snižuje nadýmání
- dvouleté až víceleté rostliny, květ v okolíku na dlouhém květním stvolu ve druhém roce
- pěstujeme ve 2-3 trati

Cibule kuchyňská

Allium cepa

Charakteristika:

- čeleď amarillidaceae
- dvouletá rostlina -> v 1. roce suknicovitá cibule + svazčité mělké kořeny + voskově ojínné trubkovité listy -> ve 2. roce květní dutý stvol s okolíkem bílých květů, plod tobolka, semeno černé
- vegetační doba -> 130-160 dnů

Rozdělení:

- a) dle barvy -> žlutá, bílá, červená
- b) dle tvarů -> kulatá, plochá, kulovitá, vejcovitá
- c) dle uchovatelnosti -> jarní, zimní (delší vegetační doba)

Nejznámější odrůdy:

- „Štutgartská“ a „Všetana“ -> pěstování ze sazečky, na uskladnění

Stanoviště:

- hlinito-písčité půdy s humusem, vyžadují slunnou, teplou polohu (vyšší polohy -> moc vody, špatně roste a skladuje se, oddálení sklizně)
- závlaha jen do 1/2 července, nepřehnojovat N -> bujný růst, snižování skladovatelnosti, dostatek P a K, OP -> po sobě za pět let,
- cibulová zelenina zhoršuje kvalitu půdy, je obnažená, zaplevelená, podléhá erozím,
- kolik má cibule listů, tak velká bude cibule, jakmile cibule zalomí krček, už neroste
- plocha -> 1896 ha, výnos 20 t /ha, dovoz 20 000 - 40 000 t
- vlhko na vyklíčení + tvorba cibule do vegetace

Technologie pěstování:

1) z přímého výsevu

- před setím ošetříme herbicidy, N zaořeme 30 cm hluboko
- výsev únor - březen, mělce, do řádků 30 - 35 cm od sebe, můžeme vyset i na podzim (září - říjen) -> semeno nabobtná a na jaře vyklíčí, nejdůležitější stádium „bičování“ -> nejchoulostivější, pozor na herbicidy, doba klíčení závisí na teplotě a vlhkosti

2) ze sazečky

- nejčastější v ČR, využívá jarní vláhu, sazečka 7-15 mm, od ledna do února skladovat při teplotě od 20-25 °C, výsadba sázecími stroji, mělce, 2-3 cm hluboko, v řádku 10 cm od sebe, uválíme
- pěstování sazečky -> osivo vyséváme od března do května hustě, do řádků, v době, kdy cibulky dosáhnou síly tužky, porost vytrháme a necháme na slunci zatáhnout, skladujeme v suché teplejší místnosti -> po přejití mrazem většinou vybíhá do květu, napadána květilkou cibulovou

3) z předpěstované sadby

- používá se v zahraničí, semínka vysejeme v únoru do sadbovačů / balíčků, strojem vysazujeme v dubnu na pole, sadba musí být pevná, výhody -> ranost, výnosnost, nevýhoda -> finančně náročné

Ošetřování:

- preemergentní herbicidy (převážně přijímány kořeny) - po rozmrznutí půdy, kultivace pouze do poloviny vegetace -> později hrozí poškození krčku cibule

Sklizeň:

- když jsou 2/3 porostu polehlé, vyorávačem, srpen-září, dosoušíme na poli, sklízíme cibule
- skladování -> musí být vyžralá, suchá, jinak se rychle kazí

Cibule zimní (sečka)

Allium fistulosum

Charakteristika:

- není štiplavá, je nasládlá, mrazuvzdorná
- pěstujeme ji jako vybělenou -> sázíme hluboko 20 cm a nahrnujeme
- konzumujeme listy, po celý rok seřezáváme dle potřeby (vitamín C 1500 mg), na jaře celé rostliny i s cibulkami používáme jako mladou cibuli kuchyňskou -> zelenačku

Cibule šalotka

Allium ascalonicum (Allium cepa var. aggregatum)

Charakteristika:

- vysoká skladovatelnost, vytrvalá, léčivá, trsy cibulí - 5-10 ks, odrůdy - Prisma, nevybíhá do květu, výsadba brzy na jaře (konec února - březen), můžeme i na podzim -> nevymrzá, vegetační doba 80 - 130 dní, po sklizni nechat na záhonu -> zaschnutí natě, neskladovat v uzavřených prostorech - potřebuje vzduch, má jemnější chuť a déle vydrží na záhoně, při skladování neraší a „nevyšeptává“

Česnek setý

Allium sativum

Charakteristika:

- léčivá vytrvalá rostlina, do 1 m, cibule se dělí na několik dužnatých šupin (stroužků), listy jednoduché přisedlé, květenství vrcholík, ve kterém jsou pacibulky, u nás netvoří semena
- posiluje imunitní systém, má antibakteriální účinky
- používáme zdravou, kvalitní sadbu, vypěstovanou v téže lokalitě, těsně před výsadbou moříme (Sulka a Rovral) a ihned vysazujeme jednotlivé stroužky

Rozdělení:

- a) paličáky -> 1 řada pravidelných nafialovělých stroužků, cibule se po dozrání rozpadají
- b) nepaličáky -> bílá cibule, stroužky v několika řadách, při přezrání drží při sobě

Stanoviště:

- obyčejná zahradní půda, nenáročný, OP po bramborách, půda je ve staré síle, čistá, neměl by se sázet po luskovinách, cibulovinách (i okrasných), ideálně po pěti letech, II. trať, hnojíme před výsadbou kombinovaným hnojivem se sírou (na sílice)

Výsadba:

- pozemek zryjeme na 15 cm do hloubky, řádky dle mechanizace -> 25-60 cm x 8-12 cm
- a) ruční -> stroužky zapichujeme asi 8 cm hluboko
- b) strojem -> menší výnosy, sadba leží na boku, špatně koření

- termín -> od podzimu až do mrazů, popřípadě ještě v březnu

Ošetření:

- kultivace na jaře -> dostatek kyslíku, odstranění plevelů, zálivka jen v nutných případech, květen-červen -> hlávkování (odstranění květenství) - u paličáku

Sklizeň:

a) raný -> začátkem června, není vhodný ke skladování

b) pozdější odrůdy -> červen-červenec, pro skladování

- ukazatelé sklizně

- česneku nepaličáku je to v době, kdy polehne většina natě
- u česneku paličáku to pak je doba, kdy se narovná květní stvol

- předčasná sklizeň - špatně se suší a čistí, špatná skladovatelnost, zahnívá

- pozdní sklizeň - rozpadnutí cibulí

- menší plochy ručně, větší strojem, jednorázově, sušení a čištění

- sklízíme s natí, věšíme ve stinném a dobře větratelném prostředí nebo rozložené v tenkých vrstvách

- po vysušení natě odstraníme

Pěstování z pacibulek:

- vegetativní orgán, tvoří se v květenství, používá se k ozdravění sadby, výsev na podzim do řádků do hloubky 3 cm, odstraňujeme květní stvol

- sklizeň - žlutá nať, nezeschlá, sušíme a potom použijeme na další výsadbu

Choroby a škůdci:

1) Fyziologické poruchy -> vytažení středových stroužků nad cibuli - N, jednostroužková cibule - N

2) Virové choroby -> žlutá zakrslost cibule, fytoplazmová žloutenka aster

3) Houbové choroby -> rzivost česneku, Fuzáriová hniloba, modrá / šedá hniloba, bílá sklerociová ch.

4) Škůdci -> Hádátka zhoubné, Chřestovníček cibulový, Květilka cibulová

Pór

Allium porrum

Charakteristika:

- dvouletá rostlina, v 1. roce válcovitá cibule s bělavými šupinami, cibule směrem nahoru přechází ve zdánlivou lodyhu

- listy dlouhé, ploché, květní stvol ve 2. roce, semeno drobnější a svrasklejší než u cibule, HTS = 3g,

- vegetační doba 180-240 dní

Odrůdy:

a) Zimní (pravý) - mohutnější vzrůst, větší, delší cibule, ojíněný list, mrazuvzdorný

- podzimní -> občas vymrzá, sklízí se na podzim

- zimní -> určený k přezimování („Elefant“)

b) Letní - určený ke sklizni na konci prázdnin, není mrazuvzdorný

Stanoviště:

- nenáročný, dostatek vody a živin, draselných hnojiv,
- půdy těžší, hlinito-písčité, do I. tratě, N -> 200 kg / ha
- dobrá předplodina, nebo následná plodina (po bramborách, řepce)

Technologie pěstování:

a) předpěstovaná sadba

- výsev v únoru do minisadbovačů, předpěstování 5-6 týdnů, sadba silná 5 mm v krčku, 2-4 vyvinuté listy

b) přímé výsevy

- duben -> zimní pór, květen -> letní pór

Výsadba:

- červen-červenec do brázd 10-15 cm hlubokých, 30 x 20 cm (hustota k vybělení)
- při výsadbě zakrátíme vrchní část na polovinu, okamžitě zalijeme, při dorůstání zahrnujeme 2
- 3x zeminou, ošetření -> bezplevelný stav, zálivka

Sklizeň:

a) letní -> srpen-září

b) podzimní -> do zámrazu

c) zimní -> až na jaře, nebo přes zimu, kořeny a listy zakracujeme na 1 cm, velké plochy mechanizovaně

Pažitka

Allium schoenoprasum

Charakteristika:

- vytrvalá rostlina, listy duté, šídlovité, výška 30 cm, drobné malé cibulky, kvete druhým rokem po výsevu okolíkem růžových květů, semena drobná v černé tobolce
- význam -> v čerstvém stavu k dochucení a přizdobení jídel
- odrůdy -> „Pražská“

Stanoviště:

- středně těžké půdy, dostatek humusu, pěstujeme na stanovišti 3-4 roky

Pěstování:

- a) předpěstování sazenic -> přímý výsev, březen-duben, nebo srpen-září do řádků 30 cm
- b) dělením trsů -> na jaře, nebo na podzim, vysazujeme do sponu 30 x 15 cm
- sklizeň -> seřezáváním 5-7 x / rok

Pažitka čínská

Allium tuberosum

Charakteristika:

- lidově česneko – pažitka, vytrvalá bylina, dorůstá výšky 35–45 cm, má plochou nať s jemným česnekovým aroma a vysokým obsahem vitamínu C
- sklízíme dle potřeby seřezáváním natě
- obecně platí že, čím je u pažitky pevnější poupě, tím je kvalitnější, je – li květ zcela otevřený, je pažitka přezrálá a k jídlu se tolik nehodí

Medvědí česnek

Allium ursinum

Charakteristika:

- vytrvalá 10–45 cm, vysoká, podzemní cibule, podlouhlá, obalné šupiny jsou bělavé až žlutavé, síťnatě se nerozpadají, listy jsou víceméně přizemní, řapíkaté, květ polokulovitý, bílý, plodem je tobolka